
THE SHOES

FERDINANDO

GILLETTE-MAÐURINN, SKÓRNIR

THE FAMILY · 02

HVER ER MUNURINN?

Það var 10. nóvember 1984, kl. 9.30. Faðir minn opnaði dyrnar að herberginu mínu, hleypti birtunni inn og sagði: „Nando, karabínierarnir eru við dyrnar og spyrja eftir þér. Hvern andskotann gerðirðu?“

„Pabbi,“ sagði ég, „ertu að grínast? Leyfðu mér að sofa. Ég kom seint heim í morgun. Melania gekk frá mér í gær.“

„Hver andskotinn er Melania? Drattastu á lappir, þvoðu þér í framan, klæddu þig og komdu hingað fram. Talaðu við þá og komstu að því hvað þeir vilja.“ „Allt í lagi, ég er að koma.“

Posca varðstjóri og Patanè aðstoðarvarðstjóri skoðuðu skilríkin mín og sögðu svo: „Ef þú mætir ekki 17. nóvember í Ferrari Orsi-skriðdrekaskólinn í Caserta til að gegna herskyldu þinni gefur embætti hersaksóknara út handtökuskipun strax í fyrramálið. Þá komum við, sækjum þig og förum með þig í fangelsi.“

Ég horfði á þá og sagði: „Viljið þið kaffi? Ég var að vakna. Ég kem strax aftur og þá getið þið sagt mér seinni hlutann af þessari bíómynd. Þið eruð fyndnir, það verð ég að segja.“

Faðir minn gaf hermönnunum til kynna með látbragði að ég væri genginn af göflunum, og þeir hinkruðu. Þegar ég kom aftur úr eldhúsinu spurði ég hvort ég hefði átt að fá herkvaðningu. Þeir voru með kvittun sem móðir mín hafði skrifað undir, en hún var einmitt þá í vinnunni.

Án þess að eyða einni sekúndu í viðbót baðst ég afsökunar á misskilningnum og fullvissaði þá um að ég yrði mættur á tilsettum degi, tilbúinn að fara í fötin sem maður gengur í í tólf mánuði þangað til þau renna út eins og jógúrt.

Ég bjó mig til ferðar. Kvöldið sem ég fór kvaddi faðir minn mig með því að veifa hendinni. Þegar ég bað hann að bæta einhverju við þessar fáu lírur mínar – sem jafngilda tíu evrum í dag – sagði hann: „Láttu þær endast. Þú færð 60.000 lírur á mánuði. Það er allt sem þú hefur til að lifa af.“

Móðir mín þóttist sofa og svaraði ekki. Kl. 23.45 kom Oreste vinur minn heim til mín á Fiat 850 föður síns – faðir hans vann hjá járnbrautunum – og ók mér á lestarstöðina. Ég skildi ekki hegðun foreldra minna þá. Það sem þau gerðu fannst mér eðlilegt. Það var fyrsta alvöru lexían mín.

Ég kom til Napólí kl. 6.10 morguninn eftir og tók svo lest til Caserta. Á stöðinni spurði ég til vegar að herskálunum og gekk í þrjátíu mínútur í viðbót að hliðinu. Ég gaf mig fram við varðforingjann, sem sagði: „Enn einn sem kemur seint, árgangur 9/84.“ Ég var að ganga inn á nýtt heimili. Ég myndi yfirgefa það ári síðar.

Þeir sendu mig beint í birgðageymsluna. Þar fékk ég bakpoka, tvö pör af herstígvélum – ein lág, ein há – belti, ullarsokka, tvær matarskálar, bolla, vatnsflösku, stálbox fyrir lyf, strigaskó, felubúning, húfu, sparibúning, fes til að nota í herskálunum, tvennar boxernærbuxur beint úr fyrri heimsstyrjöldinni og tvo langerma ullarboli. Ég brosti, án þess að átta mig enn á því hve vel þessir bolir ættu eftir að bjarga lífi mínu.

Mér fannst ég vera inni í bíómynd. Ég gekk út blístrand, og liðsforingi sem kom á móti mér stöðvaði mig og dæmdi mig í

tveggja daga refsingu fyrir að heilsa honum ekki. Örlögin ákváðu að ég yrði bundinn við kojuna mína í fjörutíu og átta klukkustundir án þess að hitta nokkurn mann.

Tvo morgna í röð fékk ég kamravakt: að þrifa klósettin eftir að 280 menn höfðu skitið – og ekki höfðu þeir allir hitt ofan í. Mér bauð ekki við því. Það var líka hluti af herþjónustunni. Ég þurfti að sjá og læra að ekki skíta allir í sama lit, og það er ekki bara matnum að kenna.

Eftir viku kom félagi úr hernum, ættaður úr nágrenni heimabæjar míns, að hitta mig. Hann hét Franco Nicolò, árgangur 5/84. Í borgaralegu lífi var hann sölufulltrúi fyrir heimsfrægt skómerki. Honum leist vel á mig. Eftir fjörutíu daga tókst honum að útvega mér fjörutíu og átta klukkustunda leyfi, og við þutum heim saman á bílnum hans. Átta tímar á veginum, en það var þess virði.

Heima spurði móðir mín hvort ég hefði strokið. Hún hafði búist við að vera laus við mig miklu lengur. Á miðnætti á sunnudegi sótti Franco mig og við lögðum af stað til baka.

Þegar ég settist inn sagði hann mér að halda fimm lítra vínkút á milli fótanna. Hann var handa varðstjóranum hans – leið til að halda sér í náðinni hjá honum. En þegar við komum að herskálunum vorum við orðnir fullir. Við tilkynntum okkur strax veika í tvo daga.

Þá hótaði liðsforingi Franco fyrir framan alla. Franco svaraði: „Um leið og við stígum út fyrir herskálana skýt ég þig.“ Liðsforinginn lét handtaka hann og draga hann fyrir herrétt. Hann fékk sextíu daga í herfangelsi.

Ég sá hann aldrei aftur þar, því ég var fluttur annað. En þegar sá tími var liðinn hittumst við oft nálægt vinnunni, borðuðum saman og rifjuðum upp vín varðstjórans.

Hann hafði opnað skóbúðir með sjálfsafgreiðslu og viðskiptin gengu vel. Alltaf þegar ég leit inn til að kaupa eitthvað fékk ég konunglegar móttökur – afslátt ofan á afslátt. En aðeins ég vissi að hann var betri sölumaður en ég. Ég sagði aldrei orð. Ég var þegar orðinn GILLETTE-MAÐUR.

NÝLIDABJÁLFUNARSTÖÐ

Þjálfunin hófst: að taka riffil í sundur og setja hann saman aftur, síðan annan, síðan skammbyssu. Þrífa vopnin. Göngur, hlaup, hlé, matsalurinn, nauðsynleg störf í kringum herskálana, matsalur óbreyttra hermanna, matsalur undirforingja og matsalur liðsforingja.

Það voru jól, klukkan níu að kvöldi, nístingskalt. Þessir ullarbolir voru lífsbjörg, sérstaklega þegar við byrjuðum á fyrstu varðvöktunum. Svo var okkur umbunað með fimmtán dögum við að gæta púðurgeymslunnar. Að þvo sér var tálsýn. Innan í nærbuxunum gat maður ekki lengur greint sníkjudýr frá óhreinindum, eða fæðingarblett frá lús.

Kuldinn var brjálæðislegur: mínus þrjátíu gráður. Að pissa var ómögulegt – það fraus, og maður gekk um með grýlukerti úr hlandi hangandi á typpinu. Hahahahaha.

Og ef maður hefði svo mikið sem hugsað um að sofna hefði maður átt á hættu refsingu og fangelsi. Vandinn var ekki hvert ætti að fara: við stóðum vörð einmitt þar, á milli fanga og skotfæraverksmiðja.

Eitt fríkvöldið var ég spölkorn frá matsal liðsforingjanna. Ég horfði á fallegar, ilmandi konur koma á dansleikinn með liðsforingjunum sínum, sem geisluðu af sjarma og valdi. Og ég fór að skilja erfiðleikana sem faðir minn hlýtur að hafa staðið frammi fyrir tuttugu og tveggja ára, eftir að hann hætti í hernum sem

höfuðsmaður í brynvarða riddaraliðinu. SKRIÐDREKAR. Einmitt það sem ég átti að aka, nema hvað ég komst ekki fyrir í neinum þeirra.

En einn eftirmiðdaginn kallaði foringi liðssveitarinnar minnar mig til sín vegna verkefnis utan herstöðvarinnar. Ég átti að fylgja konu í bíl til Napólí. Enginn sagði mér hver hún var. Ég komst að því síðar: hún var dóttir hershöfðingjans sem stjórnaði herstöðinni.

Valið hafði fallið á mig og enginn gat sagt mér hvers vegna. Ég var hermaður; þetta voru opinber verkefni, greitt aukalega fyrir þau. En peningarnir voru ekki öll sagan.

Hún hét Carla. Þrjátíu og átta ára, aldrei gift, aldrei trúlofuð. Falleg nær ekki einu sinni utan um það – ögrandi og stríðin, svo vægt sé til orða tekið.

Þetta var fyrsta lim-góðverkið mitt, og það var alls ekki slæmt. Ég frétti að hún hefði leitað að mér aftur, en þá hafði ég verið fluttur í íþróttamannasveit hersins. Ég spilaði ruðning og komst síðar í landslið hersins.

SKÓRNIR

Skór eru eitthvað sem við hugsum sjaldan alvarlega um, þótt þeir skipti líkama og sál gríðarlega miklu. Á þeim tíma skipti enn meira máli að þeir væru úr leðri – eina efninu sem hélt fótunum þurrum og öllum líkamanum gangandi.

Ég hef aldrei slitið mörgum skóm. Ég hef átt mjög fáa og alltaf reynt að láta gera við þá sem ég átti. Mér var annnt um notagildið, ekki útlitið. Maður getur sparkað í rassinn á hverjum sem er í hvaða skóm sem er, og enginn sér hvort þeir eru merkjavara.

Í dag biður konan mín mig að stoppa við skóbúð með sjálfsafgreiðslu. Ég man að búðin var einu sinni í eigu Franco,

félaga míns úr hernum, og við förum inn.

Fjörutíu ár eru liðin. Hún er enn eins – sama skipulag. Meðan konan mín velur sér skó réttir hún mér kassana að halda á áður en hún fer að bekkjunum til að máta.

Á meðan spyr kona hvar kvennadeildin sé, og ég vísa henni veginn. Herramaður spyr hvort tiltekinn skór sé til í stærð 41, og ég segi honum að sú stærð sé uppseld. Tvær konur sem eru að máta skó biðja um álit mitt, og ég segi þeim að þær séu stórglæsilegar í þessum pörum.

Konan mín tekur ekki eftir neinu. Í tuttugu mínútur, án þess einu sinni að átta mig á því, er ég orðinn afgreiðslumaður. Allir koma til mín. Ég svara körlunum kuldalega og illa, en konurnar fá alla mína aðdáun fyrir valið.

Afgreiðslukassinn fyllist og nær hrynur. Eigandinn skilur ekki hvað er að gerast. Við borgum skóna og höldum út, en fyrst spyr ég hvort hann þekki Franco. „Já,“ segir hann, „hann er faðir minn.“ „Þá skaltu skila kveðju frá mér.“

Þegar við förum benda konurnar á mig og veifa. Konan mín tekur enn ekki eftir neinu.

Vandinn kemur um tveimur tímum síðar, þegar dóttir mín vill fara aftur í skóbúðina. Þar dregur sonur eigandans mig afsíðis og segir: „Herra Frega, ég sagði ekkert við kassann. Ég vildi ekki að viðskiptavinirnir heyrðu það og gerðu uppistand. Pabbi lenti í hræðilegu slysi árið 2021 og árið 2023 fór hann frá okkur.“

Mér þykir þetta innilega leitt. Ég segi syni hans sögu sem ég upplifði með föður hans, og hann faðmar mig fast, með tárin í augunum.

Dóttir mín kaupir skóna sína, borgar og við förum. Þegar hann kveður kallar sonurinn: „Komdu og hittu mig. Mig vantar sölumenn eins og þig, sem vinna ókeypis.“ Og ég segi: „Þú hefur ekki sótt bækurnar mínar, er það?“

Hann brosir. Og lífið heldur áfram.

Ferdinando